

JAPONYA'DA HİRİSTİYAN MİSYONER HAREKETLERİ (1542-1587)

Ayhan KUŞCULUO
Oktm., Erciyes Ü. Fen-Edebiyat F.
Japon Dili ve Edebiyatı A. B. D.
kusculu@erciyes.edu.tr

1542 Yılında Portekizlilerin Kyuşu'nun Tanegashima Limanı'na ayak basması öncelikle Japonya'daki ticaretin gelişmesine yardımcı oldu. Bunun yanı sıra Portekizlilerin ateşli silahlar konusunda ve bilim alanında ilerlemiş olmaları başta Japon derebeyleri olmak üzere Japon halkını etkiledi. Portekizlilerin ardından İspanyollar da Japonya'ya geldiler ve onlar da ticari faaliyetlerde bulundular. 1548 Yılında ise Cizvit Tarikatı'ndan Xaiver adında bir misyoner Japonya'ya ayak basarak yüzyıllardır Budizm ve Şintoizm'in öğretilerine inanan ve itaat eden Japonları Hıristiyanlık ile tanıştırmış oldu. Misyonerlerin artmasıyla birlikte kiliseler, misyoner okulları ve misyoner hastaneleri Japonya'da açılmaya başladı. Hıristiyan misyonerler dinlerini tebliğ ederken özellikle derebeylerden başlayarak halka Hıristiyanlığı daha kolay anlatmak istediler ve bazı bölgelerde başarılı oldular. Japonların Portekizlilerle sürdürdüğü ticarettten yüksek gelir elde etmeleri sayesinde Hıristiyanlara karşı bir sınırlama getirmediler. Hideyoshi¹ yeni bir yasa çıkararak Misyonerlik faaliyetlerini durdurmak istedi, ancak ticari kaygılardan dolayı kendi çıkarmış olduğu yasaları uygulayamamıştır.

¹. Toyotomi Hideyoşi (1536–1598) Yirmi iki yaşında iken Nobunaga'nın hizmetine girmiştir.1582 tarihinde Nobunaga'nın yerine geçmiş ve onun siyasetini takip etmiştir. Ancak Hideyoşi Şogun olarak değil Kwanbaku (başbakan ya da vezir) sıfatıyla devleti yönetti.Devletin içinde bulunduğu iç karışıklıkları gidermiştir.1587 Kyuşu'yu alarak ülkede yüz yıldır sağlanamayan toprak bütünlüğünü sağlamıştır.1587 tarihinde Hıristiyanların ülke dışı edilmesi ile genelge hazırladı.1590 tarihinden itibaren Kore Üzerine seferler düzenlemiştir.1598'de ölmüştür. Japon tarihinin en önemli şahsiyetlerinden biridir.

1. Giriş

Uzak Doğu’da bir adalar topluluğundan oluşan Japonya’yı, on üçüncü yüzyılın sonunda, Cengiz Han’ın Çin’e, İran’a ve Rusya’ya hâkim olan çocukları istila etmeye kalkınca sert bir mukavemetle karşılaştılar ve teşebbüslerinden vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Moğolların Asya’nın dörtte üçüne, Avrupa’nın yarısına boyun eğdirmiş olan korkunç kuvveti, Japonların vatanseverliği karşısında kırılmıştır.² Japonya’da on birinci yüzyıldan on altıncı yüzyıla kadar devam eden iç savaşlar ülkeyi kana boğmuştur. Japon adaları, “Herkesin herkese karşı dövüştüğü” bir savaş alanı hâline gelmişti.³

Japonya’da on beşinci yüzyıla gelindiğinde feodal rejim hâkimdi.⁴ Japon toplumunun en alt tabakasını *Eta* denen paryalar teşkil ediyordu. Onun üstünde tüccar ve esnafın oluşturduğu *Heymin* denen sınıf bulunuyordu. Toplumun en üst tabakasında ise asker-asil’ler yer alıyordu. Bu feodal rejim içerisinde Daimiyolar tarafından yönetilen birçok derebeylik bulunuyordu. Her *Daimyo’nun* kendine ait askerleri bulunuyordu. Bu askerler *Samuray* olarak isimlendiriliyordu. Bunun dışında *Daimyoların* içerisinde en güçlü olanı başkomutan anlamına gelen *Şogunluk* görevini üstleniyordu. *Şogunluk* genellikle babadan oğla geçiyordu. *Şogunluk* sistemi on ikinci yüzyılda işlemeye başlamış ve 1867 yılında *Şogunluk* yasaklanana kadar devam etmiştir. Öyle ki *Şogunluk*, İmparatoru gölgede bırakmış ve ülkenin yönetiminden sorumlu hale gelmiştir. İmparator ise, dinî ve uhrevî bir konumda sembolik bir hale bürünmüştü. Minamoto, Hojo, Aşıkaga ve Tokugawa aileleri Şogunluğu elinde bulundurmuş olan önemli ailerdi. Şogunluk ülkede belirli bir düzenin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir.⁵ 1467’den 1569’a kadar Japonya’nın hemen her bir yerinde savaşlar olmuştur. Bu zamana tarih kitaplarında genellikle “iç savaş devri” denilir. Bu savaşlar, Aşıkaga sülalesinin ortadan kalkması ile sona ermiştir.⁶

Avrupa 1096 tarihinden 1292 tarihine kadar süren Haçlı Seferleri ile kendisine bir çıkış yolu arıyordu. Avrupa o yıllarda Batı’da egemen olan karanlık bilgisizliğin ağır ezikliği altında kıvrılarak bu durumdan kendini kurtaracak bir çıkış yolu

² Rene Grousset, *Asya’nın Uyanışı*, çev. Saadettin Gömeç, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 112.

³ Raimondo Luragh, *Sömürgecilik Tarihi*, çev. Aydın Emeç, Sosyalist Yayınları, 1994, s. 172.

⁴ Server Tanilli, *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası*, AdamYayınları, İstanbul, 2003, 3.cilt, s. 503.

⁵ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1997, s. 742.

⁶ W.Eberhard, *Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzakdoğu Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, s. 121–123.

arıyordu. Batı'da edebiyat, sanat ve sosyal kurumlar bulunmadığı gibi kanun ve idare işlem kavramları da oluşmuş değildi. Halkın ensesine çöreklenmiş feodal düzen halkın geçici ve anlık efendiler altında ezilmesine kahredici bir umutsuzluğa sürüklenmesine neden oluyordu. İşte, yıllardan beri büyük bir açlık, yoksulluk ve toprak azlığı çeken Batı Avrupa için Doğu'nun güzellikleri, zenginlikleri bulunmaz bir fırsattı.⁷

Atlantik Okyanusu, on beşinci yüzyıla kadar Avrupa için büyük bir engel olmuştu. On beşinci yüzyılda ise bir köprü ve başlangıç noktası olmuştur. Portekiz Krallığı Atlantik'te keşfi teşvik edip mali destek sağlayınca Vasco De Gama Afrika'yı güneyden dolaşp, kendisini daha önce bilmedikleri Arap ticaretinin ortasında buldular. Portekizliler o zamana kadar görülmemiş bir katliamla Goa, Aden, Hürmüz Boğazı ve Doğu Afrika'da sürekli ticaret istasyonları kurdular ve buradan Malaka Yarımadası, Çin Limanları ve Yeni Gine'ye kadar uzandılar. Böylece, Avrupa'nın ateşli silahlar ve deniz gücüyle desteklenen ilk sömürge imparatorluğu kurulmuş oldu. Kraliçe İsabellanın desteği ile Kristof Kolomb'un 1492'de Amerika kıtasını bulması, Portekiz'den sonra İspanya'yı da denizaşırı imparatorluk kurmaya itti. Doğu'da Portekiz'in üstünlüğünü dengelemek için İspanyollar büyük bir hevesle Amerika'nın içlerini keşfe başladılar. Kilise yeni bir "Haçlı Ruhı" ile Hıristiyanlığı, yeni kıtada da yaymak için misyonerler gönderdiler. Hükümet, hazinesini doldurmak için kıtayı hazine deposu olarak görmüştür.⁸

Doğu ile Batının denizlerine tam yüzyıl boyunca hâkim olan Portekiz ile İspanya arasında 1494 Temmuz'unda Tordesillas Antlaşması yapıldı.⁹ Bu anlaşma ile Macellan'ın keşfettiği Filipinler İspanya'ya, Portekizliler tarafından bulunan Brezilya ise Portekiz'e verildi. Ayrıca İspanya tüm Amerika'da, Portekiz ise Asya ve Doğu Hint Adaları'nda ticaret yapma hakkı elde etmiş oldu. Bu yeni dönemde Avrupa kıtası "dünya merkezi" hâline gelmiştir. Ulaşım ve taşımacılık, karadan çok, denizlerde yapılmaya başlayınca Müslümanlar yeryüzündeki merkezi durumlarını yitirmişlerdir.¹⁰

⁷ H. A Nomiku, *Haçlı Seferleri*, çev. Krinton Dinçmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 16–17.

⁸ Oral Sender, *Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e*, İmge Kitabevi, Ankara, 2005, s. 90.

⁹ Tanilli, a.g.e., s. 41–42.

¹⁰ Oral Sender, a.g.e., s. 90.

2. Avrupalılarla İlk Temas

Avrupalıların Japonya'ya ilk gelişi yılı 1543 olarak tahmin edilmektedir. Ancak bu tarihi net bir şekilde doğrulayabilecek bir belge bulunamamıştır. Avrupalıların Japonya'ya ilk gelişleri ile ilgili olarak değişik rivayetler bulunmaktadır. 1536 tarihinden itibaren birkaç yıl Malaka valisi olarak görev yapmış olan Antonio Galvano *Dünya'nın Keşif Tarihi* adlı eserinde bu tarihin 1541 olduğunu iddia etmiştir. Ancak On altıncı yüzyılın ortalarında Doğunun her bir yerine seyahat etmiş olan Fernando Mendez Pinto *Seyahat Hikâyeleri* adlı eserinde ise, Avrupalılarla Japonların ilk temaslarının 1543-44 tarihleri arasında gerçekleştiğini belirtmiştir.¹¹

Ayrıca 1577 tarihinden 1613 tarihine kadar Japonya'da yaşamış ve Japonya'nın içinde bulunduğu durumu çok iyi bilen Cizvit Cemaati üyelerinden Joao Rodriguez *Japonya Kilise Tarihi* adlı eserinde bu tarih 1542 olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, uzunca bir süre Portekiz hükümeti adına Hindistan'da görev yapmış olan Diego Couto da "*Asya Şiirleri*" adlı eserinde Avrupalılar ile ilk temasın 1542 yılında gerçekleştiğini ifade etmektedir. Kısaca özetleyecek olursak, Avrupalıların Japonya'ya ilk geliş tarihleri hakkında değişik söylentiler olmasına karşın, bu tarihin 1541-1544 arasında bir tarih olduğu anlaşılmaktadır.¹²

Japonya ile Avrupa arasında ilk bağlantı Çin gemisi ile Kyuşu'nun güneyinde yer alan Tanegashima Limanına giriş yapan tüccarlar vasıtasıyla olmuştur. Japonların sahip olduklarına nazaran daha güçlü silahları olan Portekizliler ticaret mallarının zenginliği, büyük gemileri ve askeri kabiliyetleri ile Japon savaşçı-soylu sınıflarını etkilerken, Hıristiyan misyonerler de halk arasında taraftar bulmaya başlamışlardı. Japon derebeyleri, dış ticaret sayesinde Avrupa mallarını tanıyıp sahip olurken, aynı zamanda dönemin teknolojik yeniliklerini, fikrî ve siyasi gelişmelerini de öğreniyorlardı. Özellikle ateşli silahların yavaş yavaş yerel beylerin eline geçmesi ve tüfek imalatının başlamasıyla, Japonlar arasında var olan iktidar mücadelesi daha da kanlı olmaya başlamıştır.¹³

Japonlar Portekizlilerden silah yapım ve kullanım tekniklerini öğrenmeye başladılar. Portekizliler her yıl Kyuşu limanlarına gemilerle gelip Japonlar ile ticareti devam ettirdiler. Hizen'nin Hirato bölgesine gelen İspanyolların Japonlarla ticarete başlama tarihleri ise 1584 olarak bilinmektedir. Japonlar, İspanyol ve Portekizlilere

¹¹ Choichi İvashi, *Japon Tarihi*, Chuobunko Yayınevi, Tokyo, 1985, 14.cilt, s. 11.

¹² İvashi, a.g.e., s. 12.

¹³ Ali Merthan Dündar, *Panislâmizm'den Büyük Asyacılığa*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2006 s. 126.

genel olarak “Güneyli Barbarlar” dediler ve yaptıkları ticarete de “Güneyli Barbar Ticareti” adını verdiler. Güneyli Barbarlar silah, barut ve Çin ipeği gibi ürünleri Japonya'ya getirip, on altıncı yüzyılda üretimi artmış olan Japon Gümüşü karşılığında ticaret yapmaya başlamışlardır. Tüfek, bütün bölgesel güçler tarafından yeni silah olarak kabul edilmiştir. Güneyli barbarların gelmesiyle birlikte askeri yapıda da bazı değişiklikler olmuştur. Piyade birlikler yerlerini atlı birliklere bırakmıştı. Avrupa kaleleri örnek alınarak eskisine göre daha sağlam ve modern kaleler yapılmaya başlanmıştır.¹⁴

Diğer taraftan, tıp ilminden anlayan Portekizlilere hekim olarak çok hürmet edilmiştir. Anlaşıldığı üzere, Japonlar Avrupalılara karşı çok müspet davranmışlar, Avrupalılar da batı ilmini derhal buraya sokmuşlardır. Bundan dolayı, Avrupalıların Japonya'ya gelişleri, Çin veya Hintçini gemileri gibi diğer yabancı gemilerinin gelişleri ile mukayese edilemez. Bu dönemde Avrupalıların bu ticaretten elde ettikleri kâr, sermayelerinin on iki misli olmuştur.¹⁵

3. Reform Hareketleri ve Cizviflerin Ortaya Çıkması

16. Yüzyılın başlarında Kilise tarafından halktan endüljans¹⁶ yoluyla para toplanmaya başlanmıştı. Bu duruma Wittenberg Üniversitesi'nde profesör olan rahip Martin Luther (1483–1546) şiddetle karşı çıkmıştır. Luther bağışlanmanın ve kurtuluşun imanla elde edilebileceği ve bu dinsel kurtuluş süresinde hem papalık hem de herhangi dünyevi bir etkinin söz konusu olamayacağı düşüncesine sahipti. Luther yıllardır din eğitimi aldığı ve hiyerarşisi içinde adım adım yükseldiği Katolik Kilisesine ve Papalığa ilk kez karşı gelerek endüljanslara yönelik eleştirilerini doksan beş maddeli bir manifesto olarak 1517 yılında Wittenberg Kilisesi'nin kapısına asmıştır.¹⁷ Bu durum, Reform Hareketini¹⁸ ateşleyen ilk kıvılcım olarak tarihe geçmiştir.

Ortaçağ boyunca Katolik Kilisesi sık sık dinsel sapıklıklar ve hizipçilik tehdidiyle karşı karşıya kalmıştı. Buna rağmen zarar görmeden kendisini korumayı bildiği hâlde, Reform Hareketi ile şaşkırtıcı bir şekilde yara almıştır. Papalık, Protestan

¹⁴ Susumu İshii, Kazuo Kasawara ve diğerleri, *Yeni Japon Tarihi B*, Yamagawa Yayınevi Tokyo, 1998, s. 140.

¹⁵ Eberhard, a.g.e., s. 131.

¹⁶ Katolik Kilisenin, Hıristiyanlara para karşılığında günahlarının bağışlandığını ve cennete gidebileceklerini belirtmek için verdiği 'beraat tapusu veya cennet tapusu' olarak da bilinen belge

¹⁷ Hakan Olgun, *Sekülerliğin Teolojik Kurgusu Protestanlık*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 22, 23.

¹⁸ Kuzey Avrupa'nın Latin Hıristiyanlığı dünyasından ayrılarak başlatmış olduğu hareketlere Reform ya da Protestan Hareketleri denir.

Reformu'nun herhangi bir ortaçağ dinsel sapkınığından daha büyük bir tehlike taşıyabileceğini düşünmüyordu.¹⁹

Luther, Papa karşıtı söylemlerini gün geçtikçe artırmıştır. Kuşkusuz Katolik Kilisesinin dinsel ve dünyevî uygulamalarından en çok şikâyetçi olanlar, Alman Prensları ve halk olmuştur. Bu durum siyasi idarecilerin ve halkın Reform Hareketlerine katılmalarını hızlandırmıştır. Bir süre sonra durumun ciddiyetini anlayan Papalık, oluşturduğu bir komisyon kararı ile Luther'e bir tehdit belgesi göndermiştir. Bu belgede Luther'e altmış gün süre verilmiştir. Luther'den bu süre içerisinde dinsel sapkınıklar içeren düşüncelerinden vazgeçmesi istenmiştir. Ancak Luther bu belgeyi yakarak Roma'ya olan protestosunun açıkça ilan etmiştir. Bunun üzerine Luther 3 Ocak 1521'de Katolik Kilisesi tarafından aforoz edilmiştir.²⁰

Protestanlık, çeşitli ülkelerde ilerlerken, Katolikliğe bağlı kalmış ülkeleri korumak ve Protestanlığa direnmek için Katolik Kilisesi'nde bir karşı-reform hareketi başlamıştır.²¹ Böylece ilk olarak yeni tip tarikat anlayışı Domiken ve Fransisken tarikatları kurulmuştur. Bu ikisine daha sonradan Cizvitler eklenmiştir. Bu cemaatlerin ortak özelliği, on altıncı yüzyılda Protestan Reformu nedeniyle zor durumda kalan Katolik Kilisesi'nin kendi içerisinde başlattığı Katolik Reformu'na destek olmalarıdır. On altıncı yüzyılda yaşanan bu yenileme süreci, bazı tarihçiler "Karşı-Reform" bazılarını da "Katolik Reformu" kavramıyla ifade etmektedir.²²

Kilise içindeki Reformasyon'un on altıncı yüzyıldaki en önemli temsilcisi, İspanyol Loyalalı Aziz İngatius'tur²³. İngatius 1538'de "İsa'nın Toplumu" (Society of Jesus) adıyla bir tarikat kurdu ve bunlara "Cizvitler" (Jesuits) denmeye başlandı.²⁴ Kuruluşunda İsa'nın askerleri olarak fakirlik, iffet, itaat ahdi ile birbirine bağlanan altı öğrenciyi ihtiva etmekteydi. Bu tarikat mensupları Ortaçağ'ın manastır tarikatlarından farklı olarak, dünyayı terk edip manastır duvarlarının arkasına gizlen-

¹⁹ J. Lee Stephen, *Avrupa Tarihinden Kesitler (1494–1789)*, çev.Ertürk Demirel, Dost Yayınları, Ankara, 2004, s. 49.

²⁰ Olgun, a.g.e., s. 24

²¹ Tanilli, a.g.e., s. 87.

²² İsa Güngör, *Cizvitler ve Katolik Kilisesi'ndeki Yeri*, Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2002, s. 17–18.

²³ Kuzeybatı İspanya'nın dağlık bir yerleşim merkezi olan Bask Bölgesi'nin Guipuzcoa Eyaleti'nde 23 Kasım 1491 yılında doğmuştur. 15 yaşında iken Kral Ferdinand'ın sarayına yetiştirilmek üzere alınmıştır. 1521 yılında Fransızlara karşı yapılan savaşta yaralanmıştır. 1523 yılında Kudüs'e misyonerlik yapmak üzere gitmiştir. 1528 yılında ise Paris'e gelip Montaign Kolejinde eğitim görmüştür. 1537 yılında ise papaz olarak tayin edilmiştir.

²⁴ Sender, a.g.e., s. 87.

mek zorunda değillerdi. Tarikatın, alabildiğine merkezileşmiş bir örgütlenişi oldu. Cemaatin başında Roma'da oturan bir general vardı. Bu general kendisine yakın olanlar ve mahiyetindekilerle birlikte, büyük gizlilik içinde tarikatın politikasını oluşturuyordu.²⁵

Cizvitler; Hıristiyanlıktaki geleneksel tarikat anlayışının temel unsurlarını kullanmakla beraber, bu unsurları sistemli hale getirmeleri, günün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre uyarlamaları bakımından yeni tip tarikatlar arasında gösterilmektedir. Bu noktada Cizvitlerin özellikle misyoner karakteri, itaat anlayışı eğitim sistemleri, teşkilatlanma biçimleri, teolojik, felsefî ve ahlâkî yorumları onların Katolik Kilisesi içinde önemli bir yer edinmelerini sağlamıştır. Bundan dolayı Cizvitlerin hem dinî bir cemaat hem de organize bir teşkilat olarak ele alınması önem taşımaktadır.²⁶ Cizvitler, dünyanın en büyük misyonerlik cemiyetlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Hıristiyanlığı Hindistan'a, Çin'e ve Amerika'ya götürdüler. Roma Kilisesinin dağılımını önleyerek, Katolik âleminin eğitim seviyesini yükselttiler.²⁷

Cizvitler Asya'daki faaliyetlerinde Çin ve Hindu dinlerinin aslında Kitab-ı Mukaddes'in öğretisi ile örtüştüğü şeklinde bir yol izleyerek bu eğilimin ilk uygulayıcıları olmuşlardır. Bir misyon tekniği olarak dinlere olumlu bir bakış sergileyen ilk Hıristiyan hareketi Cizvitlerinkidir.²⁸

4. Japonya'da Misyonerlik Çalışmaları

"Misyon" kelimesi, Latince "Mittere" den gelir. Anlamı, "göndermek" dir. Fransızca'ya "misyon" olarak geçmiş, "bir kimseye, bir şeyi yapmak için verilen özel görev" anlamını kazanmıştır. Misyon kelimesinden gelen "Misyonerlik" in ilmî terim anlamı "Bir dinî teşkilat kurarak, din propagandası yapmak, insanları o dinin müritleri hâline getirmek" tir. Dinsel anlamda misyon ve misyonerlik ilk Havariler döneminden günümüze gelen evrimde, esas itibariyle İncil'i öğretmek, Hıristiyan olmayanları bu dine kazanmak ya da belirli bir mezhepten olmayanları o mezheplere çevirmek şeklinde anlaşılmiş ve matbuat, tıbbî bakım, okul gibi araçların yardımıyla uygulamaya konulmuştur. Ayrıca kendisini yayma faaliyeti içinde olan dinlere Proselyist dinleri denmiştir. Hıristiyanlık, İslamiyet, Budizm, Manihaizm,

²⁵. Tanilli, a.g.e., s. 122.

²⁶. Güngör, a.g.e., s. 34.

²⁷. Wells, a.g.e., s. 237.

²⁸. Kürşad Demirci, "Misyonerlik Metodunda Değişimler", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ender Neşriyat, İstanbul, 2005, s. 85.

Konfüçyüslük bu dinlerdendir.²⁹

Portekiz gemilerinin Japonya'ya ilk gelişlerinin hemen sonrasında Katolik bir akım olan Cizvit Tarikatı misyonerlerinden Francisco Xaver³⁰ misyonerlik yapmak için Malaka 'da tanıştığı Yajiro³¹ isimli bir şahsın rehberliğinde 1549 tarihinde Japonya'ya gelmiştir. Onu takiben birçok rahip ve papaz gelerek Japonya'da propaganda çalışmalarına destek vermişlerdir. Cizvitler misyonerlik çalışmalarına derebeylerinden başlamışlardır. Cizvitler derebeylerinin koruması altına girerek kendilerini güvenceye almışlar ve halkı toplu hâlde din değiştirtmeye teşvik etmişlerdir. Derebeyleri ise Portekizlilerle yaptıkları ticaretin getirisini kaybetmemek için misyonerleri sevgiyle karşılayarak bölgelerinde misyonerliğe izin vermişler, onları desteklemişlerdir.³²

İlk zamanlarda Japonların Xaver'e karşı tepki göstermemesinin ve bu dostça kabulün sebebi nedir? Hiç kuşkusuz başlıca sebeplerden birisi; birçok pratik öneriler getirmesiydi. Bu öneriler savaşta kullanılacak olan ordu malzemeleriydi. Top ve tüfek savaşlarda etkili silahlardı. Derebeylerinin büyük bir kısmı Portekizlilerden top ve tüfek yapımının sırrını öğrenmek istiyorlardı. Portekizliler sadece silah konusunda değil birçok ilim alanında da Japonya'nın ilerisindeydiler Bunun farkına varan Derebeyleri Portekizlileri kendi sorumlu oldukları bölgelere davet etmişlerdir. Mesela, Xaver'ın astronomiye olan bilgisinden çok faydalanmışlardır.³³

Bu arada Hıristiyan misyonerlerinin ve Avrupa mallarının Japon toplumu içine sızmaları, mesafeli duran ve kendi kabuğundan çıkmayan Ming İmparatorluğuna sızmalarından daha kolay olmuştur.³⁴

Aziz Francis Xaver'e göre, Japonlar kendilerini cesaret ve silah konusunda dünyanın en güçlü ulusu olarak kabul ediyorlardı. Yabancıların hepsini aşağı görüyorlardı. Orduları onlar için onur ve itibarın sembolüdür. Silah konusunda ise

²⁹ Süleyman Kocabaş, *Türkiye Gizli Tarihi III Misyonerlik ve Misyonerler*, Vatan Yayınları, Kayseri, 2002, s. 9.

³⁰ 1506–1552 tarihleri arasında yaşamış, İspanyol Katolik İsa Cemaati Pederi olup 1549 tarihinde Japonya'ya gelerek misyonerlik faaliyetinde bulunmuştur.

³¹ Bir samuray olup 1546 tarihinde cinayet işleyip bir Portekiz gemisiyle Malaka'ya giderken Hıristiyan olmuştur.1549 İsa Cemaatine katılmıştır.Cemaat tarafından Goa'ya gönderilmiştir. Goa'da dini eğitim alıp, Portekizce öğrenmiştir.

³² Kyoshi İnué, *Japon Tarihi*, İvanamishinsho Yayınevi, Tokyo, 1974, 1.Cilt, s. 231.

³³ İnué, a.g.e., s. 232.

³⁴ Paul Kenndy, *Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşü*, çev.Birtane Karanakçı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994, s. 165.

dünyada benzeri olmayan altın ya da gümüşle süslenmiş silahları tercih ederlerdi. Onlar evin içinde de dışında da kılıç ve kama taşıyorlar, hatta uyurken bile yastıklarının altında bulunduruyorlardı. Okçulukta mükemmeller ve ülkede at olmasına karşın yaya olarak savaşıyorlardı. Birbirlerine karşı çok kibar davranmalarına karşın, yabancıları hor görürler ve onlara karşı nezaket göstermezlerdi. Bütün paralarını elbise, silah ve uşaklara harcarlar ve birikim yapmazlardı. Savaşmayı severlerdi. Bir imparatorları vardı, ancak sembolik durumdaydı. İmparator'un pasif olması yüzünden bir türlü iç savaşların sonu gelmiyordu.³⁵

1580'de Portekiz ve İspanya krallıkları birleştirilmişti. Fakat hususi bir anlaşma sayesinde, Japon ticareti ile Japonya'daki papazların faaliyeti Portekizliklerin tekeline bırakılmıştır.³⁶ 1582 Tarihinde Hıristiyan olanların sayısının Kyuşu bölgesinde on iki binden fazladır. Kinai³⁷ bölgesinde ise yaklaşık yirmi beş bine ulaştığı söylenmekte olup, Hıristiyanlar tarafından birçok yere kilise, kolej, seminaryum³⁸ ve hastane yapılmaya başlanmıştır.³⁹

5. Japonya'da Faaliyet Göstermiş Olan Önemli Misyonerler

Cosmo De Torres (1510–1570) (İspanyol) Francisco Xaver ile birlikte Japonya'ya gelmiş Yamaguchi'de bir kilise kurmuştur.⁴⁰

Gaspar Vilela (1525–1572) (Portekizli): İsa Cemaati Pederi olarak 1556 yılında Japonya'ya gelmiştir. Shogun Ashikaga'nın izniyle Kinai Bölgesi'nde misyonerlik yapmıştır.⁴¹

Luis Frois (1532–1597) (Portekizli): İsa Cemaati Pederi olarak 1563 tarihinde Japonya'ya gelmiştir. Kyoto'da Nobunaga⁴² ile görüşüp Hideyoshi ile birlikte Hıristiyanlığın durumunu sağlamlaştırmıştır. Hideyoşi tarafından çıkarılan genelgeyle

³⁵ J. Lu David, *Japan A Documentary History*, M.E. Sharpe, New York, 1997, 1.Cilt, s. 198.

³⁶ Eberhard, a.g.e., s. 138

³⁷ Eskiden Yamashiro, Settsu, Kawachi, İzumi, Yamato bölgelerine verilen genel addır.Bu bölgeler günümüzde Osaka, Kyoto, Nara, Hyogo, Kobe nin bulunduğu bölgedir.

³⁸ Günümüzdeki karşılığı Din Akademisi veya İlahiyat Fakültesi olarak kullanılmaktadır

³⁹ Masahide Hidou, Kadowaki Deiji, Chart, *Yeni Japon Tarihi*, Suken Yayınevi, Tokyo, 1996, S.181.

⁴⁰ Shova Hamaşima, *Yeni Ayrıntılı Açıklamalı Japonya Tarih Atlası*, Hamaşima Kitabevi, Nagoya, 1988, s. 104.

⁴¹ *Tarihi Terimler Sözlüğü B*, Yamakava Basımevi, Tokyo, 1998, s. 140.

⁴² Oda Nobunaga (1533–1582) Tokugawa Şogunlarının en önemlilerindedir. 1571'de kendine ihanet eden Hiei dağındaki Budist rahipleri öldürmüş bütün binaları yakmıştır.1582 tarihinde Japonya'daki altmış sekiz eyaletten otuz ikisini kendi emrine almıştır. 21 Haziran 1582'de bir suikast sonucu öldürülmüştür.

Japonya'dan ayrılması istenmiş ve ayrılmıştır. Sonra yeniden Japonya'ya gelerek 1597 Nagasaki'de ölmüştür. "Japon Tarihi" adlı eseri kaleme almıştır.⁴³

Gnecchi-Soldi Organtino (1530-1609) (İtalyan): İsa Cemaati Pederi olarak 1570 tarihinde Japonya'ya geldi Nobunaga'nın güvencesi altında Kiyoto'ya bir kilise, Aizuçi ye bir seminaryum kurmuştur.⁴⁴

Alessandro Valignano (1539–1606) (İtalyan): İsa kilisesi müfettişi olarak 1579 yılında Japonya'ya geldi. Seminaryum ve Kolej kurmuştur.1582 yılında Japon-ya'dan ayrılmıştır. Hindistan ve Goa 'da sefirlik görevini yapıp ülkesine döndükten sonra 1590 yılında tekrar Japonya'ya gelmiştir. Japonya'ya matbaanın getirilmesi için gayret göstermiştir.⁴⁵

6. Japonya'da Hıristiyan Karşıtlığı

Japonya'da Hıristiyanlık epeyce ilerlemiştir. Nobunaga'nın Budist manastırlarına karşı 1571 yılında giriştiği savaş, Hıristiyanların işine yaramıştır. Hideyoşi'nin saray halkı arasında bile birkaç Hıristiyan Japon bulunuyordu. Kiyoto civarında bir kilise vardı, fakat 1583'te bu kilise Osaka şehrine taşınmıştır. Hideyoşi o sıralarda Kyuşu'yu alarak ülkede uzun zamandır yapılamayan toprak bütünlüğünü sağlamayı plânliyordu. Hideyoşi yakınında bulunan Hıristiyanlara karşı nazik davranarak onların vasıtasıyla Kyuşu'da yaşayan diğer Hıristiyanlardan önemli bilgiler alıyordu. Misyonerlerde Hideyoşi'nin Kyuşu'yu alması durumunda, bütün Japonya'nın Hıristiyanlaşacağı ümidi taşıyorlardı. Ancak Hideyoşi bu büyük zaferden sonra Hıristiyanlardan çekinmeğe başlamıştır. Kendisi nasıl Kyuşu'yu alırken Hıristiyanlardan yararlanmışsa, yabancılarda aynı şekilde onlardan rahatlıkla yararlanabilirlerdi. Çin'de de papazlar olduğuna göre, Çine karşı savaş açmayı düşünen Hideyoşi için Hıristiyanlar tehlikeli olabilirdi. Bunun dışında papazlardan biri Nagasaki derebeyine ödünç para vermiş ancak bu borç ödenemeyince derebeyinden Nagasaki'nin büyük bir bölümü istenmiştir. Derebeyi istemeyerek de olsa papazların istediğini yapmak zorunda kalmıştır. Nagasaki şehri kısa sürede Avrupalıların en mühim limanı hâline gelmiştir. Şehir sakinleri Japon kanunları altında değil, papazların idaresi altında yaşıyorlardı. Bu durum hiç hoş giden bir durum değildi. Ayrıca Budist rahiplerini de hesaba katmak lazımdı. Memleketin büyük bir kısmı Budist idi. Papazlar Budist tapınaklarının yakılmasını teşvik ediyordu. Bu tür olumsuzluklardan dolayı Hideyoşi

⁴³. *Japon Tarihi Terimler Sözlüğü B*, a.g.e., s. 104

⁴⁴. *Japon Tarihi Terimler Sözlüğü B*, a.g.e., s.104

⁴⁵. *Japon Tarihi Terimler Sözlüğü B*, a.g.e., s. 104

9 Haziran 1587 tarihinde beş maddeden oluşan bir genelge yayınlamıştır.⁴⁶

Bu genelgeye göre:

1. Japonya tanrılar ülkesidir ve yanlış öğretilerin Hıristiyan ülkelerinden alınması kabul edilemez.

2. Misyonerlerin şehirlerde ve bölgelerde taraftar toplamaları, Şinto tapınakları ve Budist mabetlerin tahrip edilmesine izin verilmesi uygun değildir. Bir derebeyi aldığı bölgeyi, ili, köyü ya da devraldığı tımarın kendisinin sorumluluğuna geçici olarak verilen bir emanet olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Onlar bu ülkenin yasalarını takip etmek ve onlara uymak zorundadır. Bununla birlikte bazı derebeylerinin yasal olmayan (kiliseye tımarlarından bir bölüm ayırt etmesi) işler yapmaları yasalara aykırıdır.

3. Papazların özel bilgileri ile (Bilim veya tıp) insanları baştan çıkararak kendi inananlarından yaparsa bu Japonya'da geçerli olan Budizm inancını tahrip eden kanun dışı bir hareket olarak kabul edilir. Bu papazların Japonya'da kalmalarına kesinlikle izin verilmeyecektir. Bu yasanın yayınlanmasından yirmi gün içerisinde ülkelerine dönmeleri için gerekli hazırlığı yapmak zorundadır. Bununla birlikte derebeyleri pederlere sorumsuzca davranamaz, ancak derebeyleri sorumsuzluk gösterirlerse bu durum yasaya aykırıdır.

4. İspanyol ve Portekizli gemilerin Japonya'ya ticaret için gelmeleri ayrı bir konudur. Sadece ticaret amaçlı gelmeleri devam edecektir.

5. Gelecekte herhangi biri Buda öğretilerine engel olmadığı takdirde ister tüccar olsun ister olmasın Hıristiyan ülkelerden rahatça Japonya'ya gelebileceklerdir.⁴⁷

Ancak Hideyoşi, Portekizlilerin kendisiyle ticaret ilişkilerini keserek misilleme yapmalarından korktuğu için kendi buyruğunu uygulamayı uygun görmemiştir.⁴⁸

7. Sonuç

Portekizlilerin Japonya'ya ilk gelişleri ticari amaçla olmuştur. Portekizlilerin adaya gelmesi Japon ticaret hayatını önemli oranda geliştirmiştir. Bu durum Hıristiyanlığın Japonya'ya girmesine iyi bir zemin hazırlamıştır. Ayrıca bazı derebeyleri güçlerini

⁴⁶. Eberhard, a.g.e., s. 135

⁴⁷. David, a.g.e., s.197.

⁴⁸. H. McNeil William, *Dünya Tarihi*, çev. Alâeddin Şenel, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1994, s. 388.

artırmak için ateşli silahlarla yakından ilgilenmişlerdi. Portekizlilerle iyi ilişkide bulunmaları ve Hıristiyanlığa karşı saygılı davranmaları onların istedikleri miktarda silah alabilmelerine olanak sağlayacağı düşüncesindeydiler. Hıristiyanlara karşı tepki göstermediler. Hatta kilise ve okulların yapılanmasına katkıda bulundular.

Hideyoşi, Hıristiyanların kuvvetli olduğu Kyuşu adasını işgal etmek istiyordu. Bu bölgenin durumu hakkında bilgi alabilmek için, papazlar başta olmak üzere bütün Hıristiyanlara karşı iyi davranıyordu. Özellikle Kyoto ve Osaka'dan Kyuşu'ya gidip-gelen Hıristiyanlardan aldığı bilgiler onun bu adayı ele geçirmesine büyük katkılar sağlamıştır. Buna rağmen siyasi otoritesini göstermek ve bazı çevreleri kazanmak amacıyla Hıristiyanların aleyhine bir genelge hazırlayan Hideyoşi, ticaretle uğraşan yabancılar hariç, bütün Hıristiyanların yirmi gün içerisinde Japonya'yı terk etmelerini istemiş de bu süre sonradan altı aya çıkarılmıştır.

On altıncı yüzyıl Portekizlilerin neredeyse bütün dünya ticaretini elinde bulundurdukları bir dönemdi. Japonlar da Portekizliler ile sürdürdükleri ticaretten azımsanamayacak bir gelir elde ediyorlardı. Ancak Hıristiyanlığın yasaklanması hâlinde, Portekizlilerin bu duruma tepki olarak Japonya ile olan bütün ticari ilişkilerini bitirmesi kaçınılmaz bir son olabilirdi. Hideyoşi böyle bir riske girmemek için çıkarmış olduğu genelgeyi ağırdan alarak etkili bir şekilde uygulayamamıştır. Sonuç olarak Hıristiyanlığı Japonya'ya ticari ilişkiler sayesinde sokan Portekizliler, yine ticari güçleri sayesinde Hıristiyanlığın Japonya'dan tamamen atılmasına engel olmuşlardır.

Kaynakça

- Armaoğlu, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1997.
- David, J. Lu, *Japan A Documentary History*, M. E. Sharpe, New York, 1. Cilt, 1997.
- Demirci, Kürşad, "Misyonerlik Metodunda Değişimler", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ender Neşriyat, İstanbul, 2005.
- Dündar, Ali Merthan, *Panislamiz'den Büyük Asyacılığa*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 2006.
- Eberhard, W. *Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzakdoğu Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.
- Grousset, Rene, *Asya'nın Uyanışı*, çev. Saadetin Gömeç, Akçağ Yayınları, Ankara,

- 1999.
- Hamaşima, Shova, *Yeni Ayrıntılı Açıklamalı Japonya Tarih Atlası*, Hamaşima Kitabevi, Nagoya, 1988.
- Hidou, Masahide ve Kadowaki Deiji, *Chart Yeni Japon Tarihi*, Suken Yayınevi, Tokyo, 1996.
- İnue, Kyoshi, *Japon Tarihi*, İvanamishinsho Yayınevi, Tokyo, 1. Cilt, 1974.
- İshii, Susumu ve diğerleri, *Yeni Japon Tarihi B*, Yamagawa Yayınevi Tokyo, 1998.
- İvashi, Choichi, *Japon Tarihi*, Chuobunko Yayınevi, Tokyo, 14. Cilt, 1985.
- Japon Tarihi B Teknik Terimler Sözlüğü, Yamakava Basımevi, Tokyo, 1998.
- Güngör, İsa, *Cizvitler ve Katolik Kilisesi'ndeki Yeri*, Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2002.
- Kenndy, Paul, *Büyük Güçlerinin Yükselişi ve Çöküşü*, çev. Birtane Karanakçı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994.
- Kocabaş, Süleyman, *Türkiye Gizli Tarihi III Misyonerlik ve Misyonerler*, Vatan Yayınları, Kayseri, 2002.
- Nomiku, H. A., *Haçlı Seferleri*, çev. Krinton Dinçmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.
- Olgun, Hakan, *Sekülerliğin Teolojik Kurgusu Protestanlık*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- Luragh, Raimondo, *Sömürgecilik Tarihi*, çev. Aydın Emeç, Sosyalist Yayınları, 1994.
- Sender, Oral, *Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e*, İmge Kitabevi, Ankara, 2005.
- Stephen, J. Lee, *Avrupa Tarihinden Kesitler (1494-1789)*, çev. Ertürk Demirel, Dost Yayınları, Ankara, 2004, Ankara.
- Tanilli, Server, *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası*, AdamYayınları, İstanbul, III. Cilt, 2003.
- William, H. McNeil, *Dünya Tarihi*, çev. Alâeddin Şenel, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1994.